

Ook op de Vrije Krans van *F.Q.I.* werd veelvuldig geciteerd en gedramatiseerd. De wezenlijke verschillen met rederijkers lagen niet eens zozeer op het gebied van de gelezen werken. De repertoirekeuze van *F.Q.I.* is weliswaar als enigszins verlaat te typeren, toch bestonden er lange tijd geen grote verschillen. Hoewel op *F.Q.I.* veel aandacht was voor recitaties van de Reveildichters, deden ook andere auteurs langzamerhand hun intrede. Zo werd een enkele maal de onkerkelijke Van Beers (1821-1888) geciteerd. Regelmatig las men ook de 'luimige' recitaties van de katholiek Van Zeggelen (1811-1879) en in 1875 voerden enkele leden één van de meest bekende Nederlandse blijspelen van Van den Bergh (1799-1873) – *De Neven* – uit 1837 op.⁷⁴ Steeds vaker werden er ook toneelstukken van Van Lennep opgevoerd. Hoewel zijn, als lichtig betitelde, werk over het algemeen nog het stempel 'goed zedelijk' meekreeg, bestonden er morele bezwaren tegen enkele van zijn stukken.⁷⁵

Op de rederijkerskamers kwam bij de keuze van auteurs de eigen emancipatie steeds meer op de voorgrond. Daarbij was er in de negentiende eeuw uiteraard ook aandacht voor de zedelijkheid van de stukken, maar dat was geen eerste vereiste. Op *F.Q.I.* stond bij de repertoirekeuze allereerst de vorming vanuit een verantwoorde, en gecontroleerde houding voorop. Dat het één en ander met motivatie te maken had bleek wel toen nota bene een zoon van de docent Brummelkamp 'zijn diep leedwezen voor het bijwonen van een Rederijkersfeest ter plaatse' moest betuigen. In de besloten kring van *F.Q.I.* mochten dan wel dezelfde werken geciteerd worden, publieke vormen van vermaak moesten worden gemedend.⁷⁶

Terwijl bij de rederijkers de geciteerde werken sterke overeenkomsten vertoonden met het repertoire van *F.Q.I.*, maar de motivatie verschilde, is bij de jongelingsverenigingen het omgekeerde te zien. Inhoudelijk stonden deze verenigingen dicht bij *F.Q.I.*, terwijl juist de activiteiten verschilden. In 1853 was, onder invloed van het Reveil en de Engelse jeugdbeweging, het overkoepelende *Nederlandsche Jongelingsverbond* (N.J.v.) tot stand gekomen.⁷⁷ De jongelingsverenigingen hadden vanaf het begin een evangelisch karakter, dat tevens anti-liberaal was. De externe activiteiten ontstonden vaak ook als directe reactie op het liberale beschavingsstreven en zijn te typeren als een onderdeel van het orthodox-protestantse beschavingsoffensief.⁷⁸

Het doel van het N.J.v. kwam tot uiting in het motto: *Wij schamen ons het evangelie van Jezus Christus niet*. Door middel van lekenemancipatie moest er onder jonge mensen en vooral door jonge mensen geëvangeliiseerd worden.⁷⁹

Het externe beschavingsoffensief had bij deze verenigingen

⁷⁴ Idem, 582 en GAK, Collectie 'F.Q.I.', Inventarisnummer 1,2 en 3.

⁷⁵ Westers, *Welsprekende burgers*, 314-318 en 422-424. Een volledige inventarisatie van alle opgevoerde recitaties en dramastukken op de Vrije Krans van *F.Q.I.* is te vinden in de doctoraalscriptie over *F.Q.I.* (zie noot 1).

⁷⁶ Boerkool, *Sola Gratia*, 39.

⁷⁷ Verwoerd, R., 'Het Nederlandsch Jongelingsverbond', in: *Jeugd en Samenleving* 11 (1981) 457.

⁷⁸ Harmsen, G., *Blauwe en rode jeugd. Ontstaan, ontwikkeling en teruggang van de Nederlandse jeugdbeweging tussen 1853 en 1940* (Nijmegen 1975) 17-19.

⁷⁹ In 1888 werd de *Nederlandse Bond van Jongelings-Vereenigingen op Gereformeerden Grondslag* opgericht. Dit voornamelijk vanwege het evangelische en interkerkelijke karakter van het N.J.v. De inhoudelijke activiteiten, afgezien van de externe evangelisatie, verschilden echter niet veel. Zie: Verwoerd, R., 'De betekenis van de gereformeerde jongelingsbond', in: *Spiegel Historiaal* 16 (1981) 298-302.